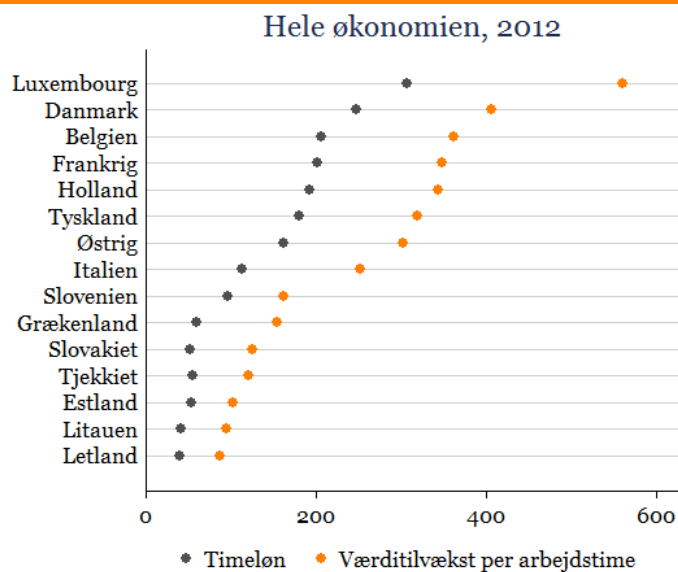

Danske arbejdere er blandt Europas mest værdifulde

Danske arbejdere beskyldes ofte for at være for dyre, men når lønniveauet sættes op i mod den værdi, som danske arbejdere skaber, er det tydeligt, at de er deres løn værd: I gennemsnit tilføres der i 2013 i Danmark 411 kr. per arbejdstime, af disse går 251 kr. til løn mv. Forskellen mellem løn og værditilvækst er den næsthøjeste i EU. I brancher som industrien, transport, rengøring samt hotel- og restauration, hvor de ansatte er særligt kritiseret for at være uholdbart dyre, er værdiskabelsen også betydeligt højere end lønomkostningerne, og gevinsten til arbejdsgiveren er tilsvarende høj. I industrien og rengøringsbranchen er forskellen mellem løn og værdiskabelse Europas højeste.

Danmark har et højere lønniveau end mange andre lande, men danske ansatte skaber også mere værdi per arbejdstime. Som det fremgår i figur 1 ligger Danmark meget højt, når vi sammenligner værditilvæksten per arbejdstime med resten af Europa. De danske lønninger er høje sammenlignet med resten af Europa, men forskellen på den værdi, der skabes, og lønnen, er til gengæld også stor. Danmark ligger nr. 2 i den gruppe af europæiske lande, som der findes tilgængelige data for, kun overgået af Luxembourg.¹

FIGUR 1: VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDSTIME OG TIMELØN, EUROPA

Værditilvækst per arbejdstime og timeløn (inklusive udgifter til pension, medarbejdergoder, mv.).
Datagrundlag: BNP-opgørelse fra Eurostat (ESA10).

¹ Idet Eurostat er ved at opdatere deres metode til opgørelse af BNP mangler der aktuelle sammenlignelige data fra en række europæiske lande.

Kontakt

Jens Jonatan Steen, analysechef
T. 4177 4571
E. jjs@cevea.dk

Forfatter

Christian Gormsen, økonom
E. cgo@cevea.dk

Notat

Tema: Arbejdsmarked
Publiceret d. 11-11-2014

Nærværende notat må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea

Løn sammenlignet med den værdi, der skabes på arbejdspladsen

Når man skal vurdere om et lønniveau er 'for højt', er det vigtigt også at tage højde for, hvor meget værdi de ansatte skaber for virksomheden. I figur 1 er lønnen i hvert land stillet over for "værditilvækst per arbejdstime": Værditilvæksten måler, hvor meget værdi, en virksomheds varer eller tjenesteydelser kan sælges for, fraregnet de varer og tjenesteydelser, virksomheden selv køber. Altså hvor meget værdi virksomhedens produktion tilfører, i forhold til de varer som virksomheden skal bruge i produktionen.

Ved at dividere denne værditilvækst med antal arbejdstimer får vi et mål, som sætter lønnen i perspektiv: Hvor meget indtægt får virksomheden for hver time, der bliver arbejdet, og hvor meget af denne indtægt går til løn (inklusive pension mv.).

Man kan ikke nødvendigvis sammenligne værditilvækst per arbejdstime på tværs af brancher. Andre produktionsfaktorer som f.eks. maskiner bidrager også til produktionsværdien, og i nogle brancher, f.eks. olieboring, er arbejdskraften ikke så vigtig for værdiskabelsen. Desuden er det ikke kun mere produktive ansatte, som kan øge værditilvæksten. En høj værditilvækst kan afspejle at de ansatte er meget produktive, men det kan også skyldes, at landets prisniveau er højt, måske på grund af manglende konkurrence eller simpelthen at landets indbyggere er rigere og bruger flere penge.

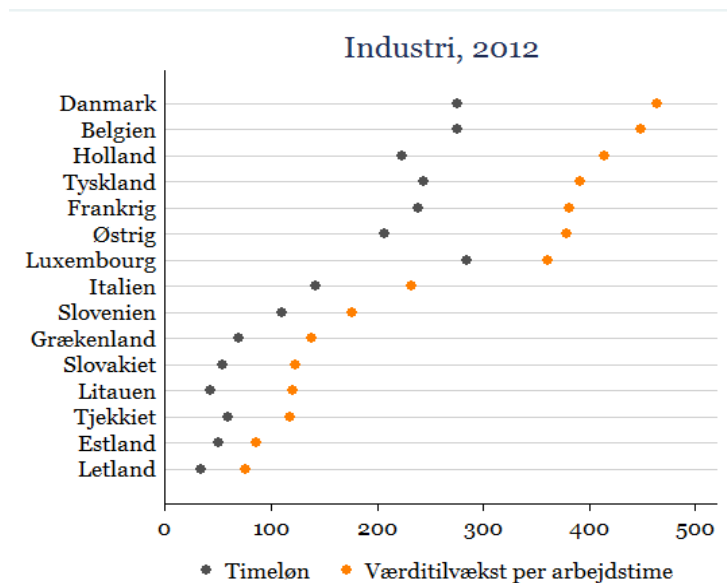
Set fra både virksomheden og de ansattes synspunkter er årsagen imidlertid ikke så vigtig: Hvis virksomheden får stor værdi ud af sine ansatte, er det naturligt, at de ansatte også får del i denne værdi.

Danmark har Europas mest produktive industri

Lad os tage et blik på de brancher, hvor der i Danmark er mange 3F'ere. I industrien viser billedet entydigt, at de ansatte er deres løn værd. Figur 3 viser den gennemsnitlige timeløn i industrien over for industriens værditilvækst per arbejdstime.

Sammenlignet med resten af Europa ligger den danske industri nr. 1. Den danske industri har både den højeste værditilvækst og den største forskel mellem lønninger og værditilvækst. For hver arbejdstime tilføjer danske industrivirksomheder i gennemsnit værdi for 464 kr., og selvom lønnen er Europas næsthøjeste, er værdiskabelsen i Danmark så høj, at der er 188 kr. tilbage, når lønnen er betalt. Både arbejdere og arbejdsgivere får altså meget ud af den danske industriproduktion.

FIGUR 3 INDUSTRIENS VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDSTIME OG TIMELØN, EUROPA

Værditilvækst per arbejdstime og timeløn (inkl. udgifter til pension, medarbejdergoder, mv.).
 Datagrundlag: BNP-opgørelse på brancheniveau fra Eurostat (ESA10).

Den store forskel mellem løn og værditilvækst betyder, at den danske konkurrenceevne i industrien i dag må siges at være overordentlig god, forskellen er steget yderligere i 2013 (timeløn 282 kr., værditilvækst per arbejdstime 503 kr.). Den store forskel er imidlertid ikke kun godt nyt: Mange industrijob er forsvundet siden 2008, så værditilvæksten per arbejdstime er blandt andet steget, fordi antallet af arbejdstimer er faldet. Samtidig har lønstigningerne siden 2008 været ganske beskedne.

Selv om det selvfølgelig er glædeligt at den danske industri er meget produktiv, er baggrunden for den store afstand mellem løn og værdiskabelse altså lidt trist. Sammenlignet med andre lande, ser det i hvert fald ud, at der kunne være rum for lønstigninger til de danske industriarbejdere. Især fordi afstanden er steget yderligere i 2013: Værditilvæksten er hele 503 kr. per arbejdstime, mens lønnen er 282 kr. i timen, og Danmark rykker yderligere fra de andre lande.²

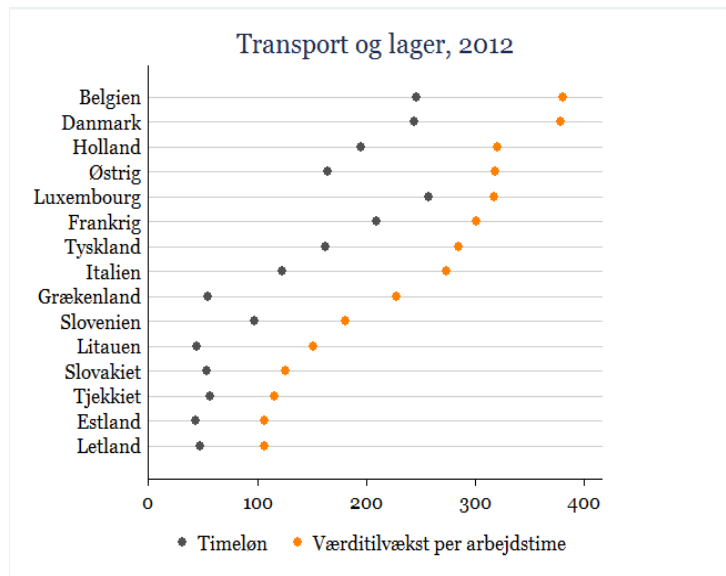
Det er godt for samfundet at have en høj værditilvækst, da det betyder, at virksomhederne skaber meget værdi. Den danske industri har stor eksport, og figur 4 peger på, at den danske industris konkurrenceevne er god. Det er dog ikke nødvendigvis positivt, at lønnen ikke følger med produktivitetsstigningerne. På kort sigt kan løntilbageholdenhed være en måde at forbedre konkurrenceevnen, men det skal omsættes til vækst og jobs før det kommer samfundet til gode.

Transport og lager ligger nr. 2 i Europa

Figur 6 sammenligner transport og lager på tværs af Europa. Danmarks værditilvækst i transport og lager er med 378 kr. per arbejdstime den næsthøjeste, kun knap 3 kr. lavere end i Belgien. Timelønnen ligger højt i Danmark, på 244 kr., men det er lavere end Belgien og Luxembourg. Forskellen på værditilvækst og løn er også høj i Danmark, men overgås på grund af meget lavere lønninger af Grækenland, Italien og Østrig.

FIGUR 6: TRANSPORTS VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDSSTIME OG TIMELØN, EUROPA

² Data for løn i Frankrig er endnu ikke tilgængeligt for 2013, derfor er data fra 2012 valgt.

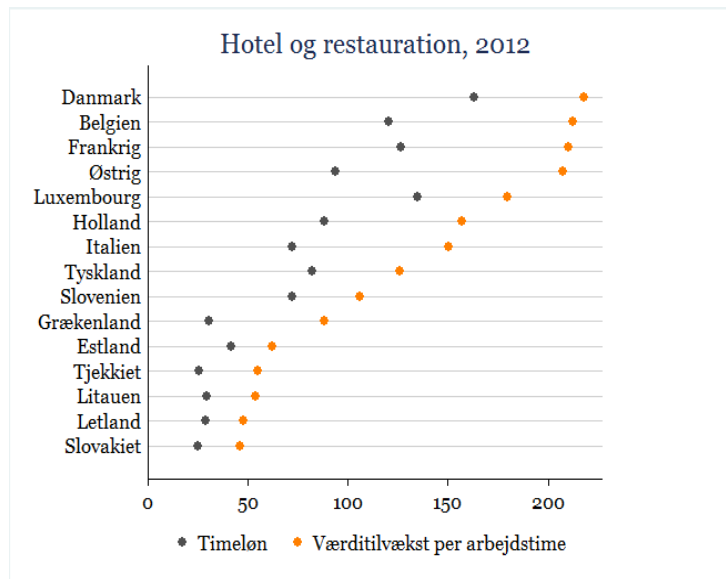
Værditilvækst per arbejdstime og timeløn (inklusive udgifter til pension, medarbejdergodter, mv.).
 Datagrundlag: BNP-opgørelse på brancheniveau fra Eurostat (ESA10).

Transportbranchen er et godt eksempel på, at lande kan være profitable for arbejdsgiverne på to måder: Enten kan man have lave lønninger og mellemhøj produktivitet: Det ser vi i Østrig, Grækenland, Italien og Tyskland. Eller vi kan have høje lønninger og meget høj produktivitet, det ser vi i Danmark, Belgien, For de ansatte, er der ingen tvivl om, at den danske model er at foretrække.

Hotel- og restaurationsbranchen

I hotel- og restaurationsbranchen ligger den danske værditilvækst igen øverst, med 378 kr. per time. De danske lønninger er også de højeste (244 kr. i timen), og Danmark ligger i midten, hvis man sammenligner forskellen mellem løn og værdiskabelse. I denne branche har Danmark altså den højeste værdiskabelse, og en stor del af denne værdi går til de ansatte.

FIGUR 8: VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDSSTIME OG TIMELØN, EUROPA

Værditilvækst per arbejdstime og timeløn (inklusive udgifter til pension, medarbejdergodter, mv.).
 Datagrundlag: BNP-opgørelse på brancheniveau fra Eurostat (ESA10).

Sammenlignet med andre brancher er lønningerne i hotel og restauration lave. Det gælder i alle lande, også i Danmark. Men lande som f.eks. Østrig, Belgien og Frankrig har betydeligt lavere lønninger end Danmark (mellem 69 og 36 kroner mindre i timen), selv om værditilvæksten er i samme størrelsesorden som for Danmark.

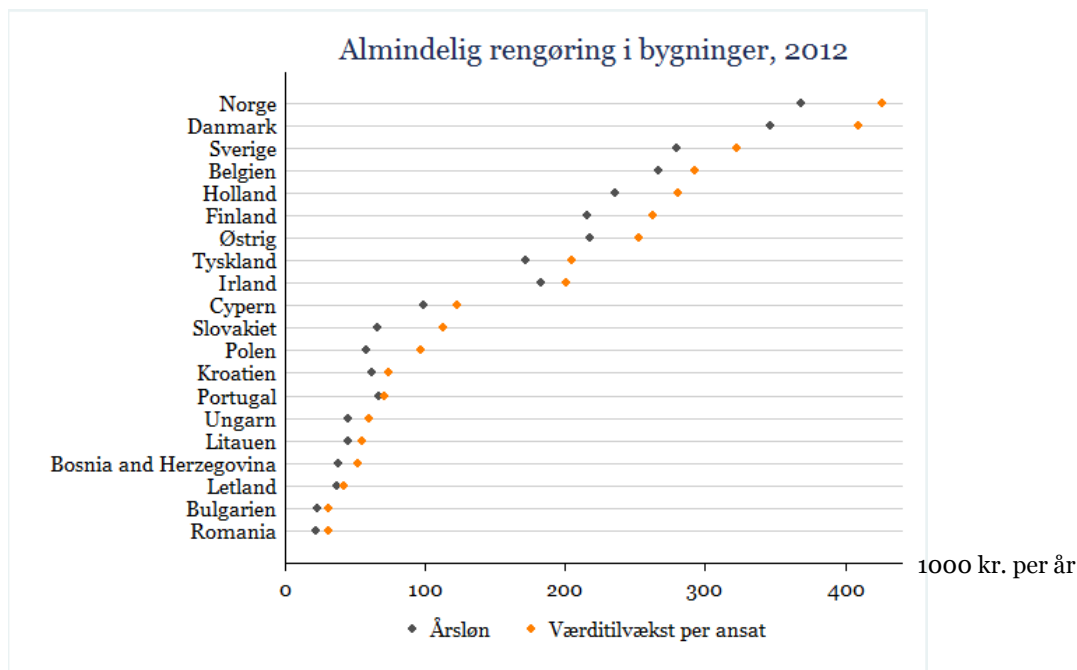
Hoteller konkurrerer i nogen grad med udlandet om at skaffe turister, men højere danske lønninger ser ikke ud til at have givet problemer med jobskabelsen; branchen er en af de hurtigst voksende. Omregnet til fuldtidsstillinger beskæftiger hotel og restauration 67 000 ansatte i 2013 mod 48 000 i 1995, og der er ca. 1300 flere ansatte end i 2008. (Ifølge samme datakilde, Eurostats BNP-data).

EU's mest værdifulde rengøringsfolk

Hvis vi vil se på løn og værdiskabelse i rengøringsbranchen, må vi ty til en anden datakilde, fordi rengøring ikke er opgjort separat i Eurostats BNP-data. Dette betyder, at vi ikke kan sammenligne timelønninger og værditilvækst per time, vi må i stedet bruge månedsløn og værdiskabelse for en fuldtidsansat (tallene er baseret på en omregning af al arbejdstid til fuldtidsstillinger, se metodeafsnit sidst i notatet).

Den klart største rengøringsbranche er "Almindelig rengøring i bygninger", branchens årsløn og værditilvækst per ansat (omregnet til fuld tid) per år er vist i figur 10. Den danske værditilvækst er meget høj, kun overgået af Norge. Og forskellen på løn og værditilvækst er den højeste i Europa. Selv om de danske lønninger er højere end i de fleste europæiske lande, er de altså ikke høje sammenlignet med den værdi, der bliver skabt i rengøringsbranchen.

FIGUR 10: VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDESTIME OG TIMELØN, EUROPA

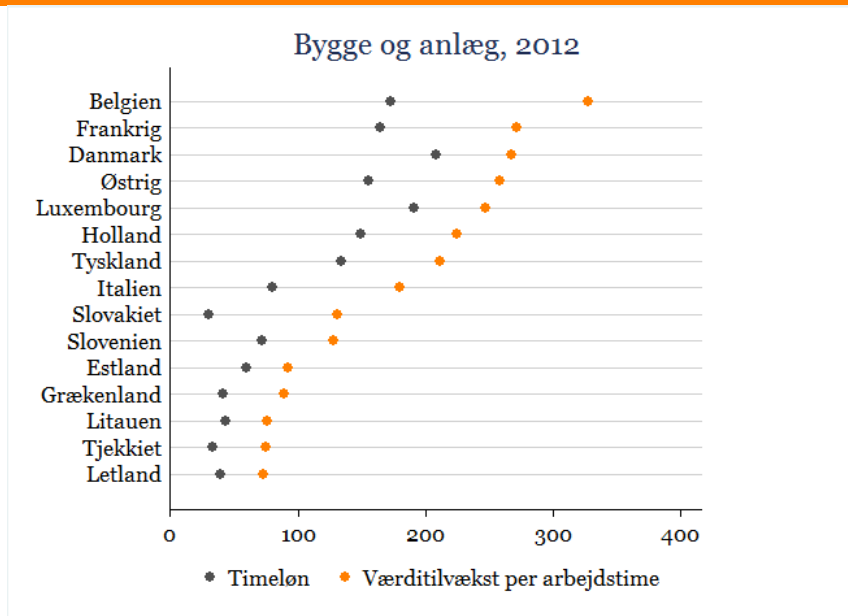

Årlig værditilvækst og årsløn per ansat (omregnet til fuldtidsansatte, inklusiv udgifter til pension, medarbejdergoder, mv.). Datagrundlag: Strukturel virksomhedsstatistik fra Eurostat.

Bygge og anlæg har høje lønninger og høj værditilvækst

Figur 11 viser løn og værditilvækst fra bygge og anlæg (datakilden er igen Eurostats BNP-opgørelser). Sammenlignet med andre europæiske lande er den danske værditilvækst i bygge og anlæg høj, dog en anelse lavere end i Frankrig og noget lavere end i Belgien. Lønnen er til gengæld Europas højeste og ligger noget tættere på værditilvæksten end i resten af Vesteuropa. En af årsagerne er formodentlig, at den danske bygge og anlægsbranche har ligget noget underdrejet siden boligboblen brast i 2007, og at værditilvæksten derfor er lav på grund af svigtende salg.

FIGUR 12: VÆRDITILVÆKST PER ARBEJDSTIME OG TIMELØN, EUROPA

Værditilvækst per arbejdstime og timeløn (inklusive udgifter til pension, medarbejdergoder, mv.).
 Datagrundlag: BNP-opgørelse på brancheniveau fra Eurostat (ESA10).

METODE

Data i dette notat stammer fra Eurostats BNP opdelt på brancher. Værditilvækst per time er beregnet ved at dividere en branches samlede værditilvækst med branchens samlede opgjorte antal arbejdstimer for alle ansatte. Tilsvarende er lønnen beregnet ud fra hele branchens samlede udbetalinger til medarbejdere. Lønnen er altså gennemsnit for alle ansatte i en branche, uanset stilling, og inkluderer alle arbejdsgiveromkostninger: Løn, pension, sygesikring, ferie, etc. Idet Eurostat er ved at opdatere deres metode til opgørelse af BNP mangler der aktuelle sammenlignelige data fra en række europæiske lande.

For rengøring i figur KIWI er brugt en anden datakilde og en lidt anden metode: Eurostats strukturelle virksomhedsstatistik. Den strukturelle virksomhedsstatistik indeholder imidlertid ikke oplysninger om antal arbejdstimer. Til gengæld er der opgørelser for antal ansatte, omregnet til årsværk på fuld tid. (Dvs. tre deltidsansatte på halv tid bliver omregnet til halvanden ansat). Branchens samlede værditilvækst og løn (samme definition som ovenfor) bliver derfor divideret med antal årsværk i stedet. (Grafen viser derfor løn og værditilvækst per arbejdsår, ikke per arbejdstime).

Den alternative metode introducerer en potentiel unøjagtighed: Da selvstændige ikke er inkluderet i denne optælling, kan et lands lønninger og værditilvækst per ansat blive systematisk overvurderet, hvis landet har flere selvstændige end andre lande. Dette er dog ikke tilfældet for Danmark, tværtimod har den danske rengøringsbranche en lav andel af selvstændige sammenlignet med andre lande. Generelt har lande med større værditilvækst en tendens til at have færre selvstændige, det vil sige metoden undervurderer de viste forskelle i værditilvækst landene imellem. Vi har ikke opgørelser over hvor meget de selvstændige arbejder, og vi kan derfor ikke præcist kvantificere korrektionerne. Men ud fra andelen af selvstændige ved vi hvilket fortegn, korrektionen har: Hvis det var muligt præcist at korrigere for selvstændiges arbejdstid ville pointen om Danmarks høje

værditilvækst blive forstærket.